

ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 349.2

Вахонєва Т. М.,

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ПРО РОЗПОДІЛЕННЯ ПРАВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ (ТВОРЧОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ, СТВОРЕНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ВИКОНАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ АБО СЛУЖБОВОГО ЗАВДАННЯ

ABOUT THE FEASIBILITY OF THE CONCLUSION OF THE DISTRIBUTION RIGHTS TO THE RESULTS OF INTELLECTUAL (CREATIVE) ACTIVITIES, CREATED AS A RESULT OF THE EMPLOYMENT CONTRACT OR JOB TASK

У статті розглянуто практику розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності на об'єкти, створені у процесі виконання працівником трудової функції. Проаналізовано норми Цивільного кодексу України та Закону України «Про авторське право і суміжні права». Автором обґрунтовано доцільність укладення договору про розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності на об'єкти права інтелектуальної власності, у якому варто чітко визначити права як роботодавця, так і працівника щодо створеного службового об'єкта. Науковцем наголошено на необхідності здійснення нормативно-правового регулювання розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності на об'єкти права інтелектуальної власності на основі договору, укладеного між співвласниками створеного службового твору.

Ключові слова: *договір, розподілення прав, роботодавець, працівник, інтелектуальна власність.*

В статье рассмотрена практика распределения прав на результаты интеллектуальной (творческой) деятельности на объекты, созданные в процессе выполнения работником трудовой функции. Проанализированы нормы Гражданского кодекса Украины и Закона Украины «Об авторском праве и смежных правах». Автором обоснована целесообразность заключения договора о распределении прав на результаты интеллектуальной (творческой) деятельности на объекты права интеллектуальной собственности, в котором следует четко определить права как работодателя, так и работника по отношению к созданному служебному объекту. Ученым отмечена необходимость осуществления нормативно-правового регулирования распределения прав на результаты интеллектуальной (творческой) деятельности на объекты права интеллектуальной собственности на основе договора, заключенного между совладельцами созданного служебного произведения.

Ключевые слова: *договор, распределение прав, работодатель, работник, интеллектуальная собственность.*

The article examines the practice of distribution rights to results of intellectual (creative) activities on objects created during the execution of employee work functions. Analyzes of the Civil Code of Ukraine and the Law of Ukraine “On Copyright and Related Rights”. The author of the expediency of the conclusion of the distribution rights to the results of intellectual (creative) activities on intellectual property rights, which clearly define the rights of both the employer and the employee in relation to established service facility. The scientists stressed the need for implementation of the legal regulation of the distribution rights to the results of intellectual (creative) activities on intellectual property rights under the contract concluded between the co-owners of established service work.

Key words: *contract distribution rights, employer, employee, intellectual property.*

Розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створені в результаті виконання трудового договору або службового завдання на сьогодні є однією із найбільш досліджуваних проблем у сфері інтелектуальної діяльності. Зокрема, проблемні аспекти об'єктів інтелектуальної власності – службових творів досліджувались у працях таких учених: В.О. Бажанов, О.В. Басай, Р.О. Денисова, В.С. Дмитришин, М.І. Іншин, Ю.С. Єпіфанова, М.Ф. Казанцев, С.М. Клейменова, Н.П. Когород, В.М. Крижна, О.А. Підпригора, О.А. Тверезенко, О.О. Штефан та інших. Проте все ж залишається низка проблем, зумовлених недосконалістю чинного законодавства у цій сфері, які потребують негайного вирішення. Так, під час безпосереднього розподілення таких прав виникають окремі проблемні питання, які, на жаль, не завжди

вдається швидко вирішити з огляду на певні колізії у законодавстві та відсутність належної практики у правовому регулюванні відносин у сфері створення службових творів.

Метою статті є дослідження практики розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності на об'єкти права інтелектуальної власності, створені у процесі виконання працівником своєї трудової функції. Для досягнення поставленої мети у статті вирішуються такі завдання: здійснюється аналіз норм чинного законодавства щодо правового регулювання особистих та майнових прав працівника і роботодавця на об'єкти права інтелектуальної власності, створених у результаті виконання працівником своєї трудової функції, досліджуються види договірної регулювання розподілення прав між працівником та роботодавцем.

За загальним правилом розподіл прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створених у результаті виконання трудового договору або службового завдання, здійснюється таким чином: особисті немайнові права інтелектуальної власності на створений службовий твір належать працівникові, який створив цей твір, а майнові права на цей твір належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Таким чином, законодавець надає можливість сторонам правовідносин самостійно визначати окремі аспекти розпорядження правами на службовий об'єкт на основі укладеного між ними договору. Зазначимо, що істотними умовами договору мають обов'язково бути строк, протягом якого має бути створений службовий об'єкт, та способи й умови використання об'єкта авторського права і (або) суміжних прав замовником.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про авторське право та суміжні права» [1] до майнових прав на службові твори належать виключне право на використання твору, а також виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами. Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти: 1) відтворення творів; 2) публічне виконання і публічне сповіщення творів; 3) публічну демонстрацію і публічний показ; 4) будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення; 5) переклади творів; 6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів; 7) включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо. Цей перелік майнових прав не є вичерпним. Майнові права за загальним правилом належать роботодавцю, якщо інше не обумовлено у трудовому договорі між працівником та роботодавцем.

Для більш докладного дослідження розподілу майнових прав на службовий об'єкт пропонуємо коротко дослідити положення п. 2 статті 430 Цивільного кодексу України. У ній містяться норми щодо належності майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням: «Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором». Виходячи з цього, всі майнові права інтелектуальної власності, що виникають у результаті створення твору за авторським договором замовлення, належать автору твору і замовнику спільно. Особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права можуть належати замовникові, що є новим для цього договору [2]. Право власності на службові твори закріплено й у Законі України «Про авторське право і суміжні права». Як зазначає Н.П. Корогод, Закон України «Про авторське право й

суміжні права» права автора й роботодавця на службові твори трактує таким чином:

– авторське особисте немайнове право на службовий твір належить його автору;

– виняткове майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) і (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем;

– за створення і використання службового твору автору призначена авторська винагорода, розмір і порядок виплати якої встановлюється трудовим договором (контрактом) і (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем [3, с. 4]. Норма цієї статті досить схожа із положеннями Цивільного кодексу України та закріплює настання права власності на службові твори як на підставі трудового договору, так і іншого цивільно-правового договору, який укладається між працівником та роботодавцем.

Законодавством закріплено, що правовідносини зі створення службового твору та подальший розподіл права власності на створений об'єкт інтелектуальної власності між працівником та роботодавцем здійснюється на основі укладеного між ними договору. Погодимось із думкою М.Ф. Казанцева, який зазначає, що предметом врегулювання цивільно-правовим договором можуть бути будь-які відносини в межах загального предмета цивільно-правового регулювання, за винятком лише тих відносин, які за своєю природою не підлягають цивільно-правовому регулюванню [4, с. 5]. Отже, договірне регулювання є досить важливим та досить часто використовується під час розподіленні прав на службові твори. Договірне регулювання надає сторонам можливість висловити та закріпити власні бажання стосовно створеного твору. Крім того, перевагою договірного регулювання є те, що сторони спроможні досягнути консенсусу у своїх взаємовідносинах, що у подальшому виключає кількість судових позовів з приводу розподілу прав власності на службові твори.

Зазначимо, що у науковій літературі розрізняють два види договірного регулювання розподілу прав власності на службові твори. Конструктивною з цього приводу є думка В.О. Бажанова, який розрізняє два варіанти договірного регулювання розподілу майнових авторських прав на службовий твір між автором та роботодавцем: 1) положення щодо розподілу майнових авторських прав на службовий твір можуть міститись у трудовому договорі між працівником та роботодавцем; 2) укладається окремий договір між автором та роботодавцем про розподіл майнових прав інтелектуальної власності [5, с. 3]. Наголошуємо на тому, що процес виконання службового завдання та створення службового твору має бути чітко регламентовано у трудовому договорі. Цим же договором можуть визначатись і конкретні права працівника та роботодавця на результати інтелектуальної діяльності – службового твору. Проте ми не підтримуємо позицію щодо необхідності закріплення саме у трудовому договорі розподілу прав працівника та роботодавця на створений службовий

об'єкт. На нашу думку, це зумовлюється специфікою трудового договору, предметом якого має бути не розподіл прав, а умови роботи, умови оплати праці працівника, визначення умов внутрішнього трудового розпорядку тощо. Розподіл права власності має здійснюватись на основі укладення окремого цивільно-правового договору, який має базуватись на взаємній волі працівника та роботодавця, рівності їхніх прав та на принципі диспозитивності. Одним із таких договорів є договір про розподілення права власності на результати інтелектуальної діяльності.

Досліджуючи роль та значення договору під час розподілення права на результати інтелектуальної діяльності, варто погодитись із думкою О.В. Басай з приводу того, що, виходячи з положень чинного законодавства, розподіл майнових прав на твір, створений на замовлення, між автором та замовником відбувається на підставі договору. Фактично автор та замовник можуть обирати з-поміж декількох варіантів, серед яких: 1) майнові права набуває автор, тоді як замовник набуває лише право на використання об'єкта права інтелектуальної діяльності в межах та способах, визначеними у законі; 2) майнові права виникають в автора та замовника, фактично вони стають співвласниками об'єкта, створеного на замовлення. У такому випадку, як наголошує науковець, будь-яке використання твору автором чи замовником має бути узгоджено з іншою стороною, якщо інше не буде передбачено в договорі; 3) всі майнові права переходять до замовника. Автор набуває немайнові права, а також право на отримання винагороди за виконання договору замовлення [6, с. 63].

Укладення договору про розподіл майнових прав на службовий твір, на нашу думку, є ефективним способом вирішення проблем у майбутньому під час здійснення розподілу прав між працівником та роботодавцем. Договором мають бути чітко визначені права як роботодавця, так і працівника. У науково-практичному коментарі до Цивільного кодексу України зазначено, що предметом договору про розподіл майнових прав на службовий твір є майнові права на твір, створений у процесі виконання трудових обов'язків, що розподіляються певним чином між автором (працівником) та роботодавцем. У договорі мають бути чітко вказані майнові права, що розподіляються між автором (працівником) та роботодавцем. Варто зазначити, що в окремих випадках ці права (зокрема, право на використання службового твору) можуть розподілятися між працівником, який створив об'єкт авторського права у зв'язку з виконанням трудового договору, і роботодавцем не обов'язково порівну. Звичайно, під час розподілу зазначених прав слід враховувати вклад у створення об'єкта авторського права кожної сторони, тобто творчий внесок працівника, матеріальне, фінансове та інше забезпечення робіт зі створення цього об'єкта [7, с. 714]. Ми дещо не погоджуємось із такою думкою, оскільки, по-перше, Цивільним кодексом України передбачено можливість набуття юридичною особою, фізичною особою, де чи в якій працює працівник, окремих немайнових прав, а

тому така можливість має бути деталізована у договорі. Отже, договором має бути чітко визначено, які саме немайнові права набуває юридична чи фізична особа – роботодавець на створений службовий твір. По-друге, під час розподілу зазначених прав слід враховувати вклад у створення об'єкта авторського права кожної сторони, тобто творчий внесок працівника, матеріальне, фінансове та інше забезпечення робіт зі створення цього об'єкта. Але як це здійснити на практиці, якщо договір про розподіл прав зазвичай укладається перед створенням чи на початкових етапах створення службового твору, коли передбачити частку участі кожного з авторів неможливо.

Аналізуючи практику у сфері використання службових творів, наголосимо на тому, що на сьогодні все частіше сторони правовідносин у сфері створення службових творів застосовують саме договірне регулювання, тобто укладають договори про розподілення прав на результати інтелектуальної діяльності. Окремими науковцями (наприклад, Р.О. Денисовою) запропоновано закріпити за роботодавцем право вимагати від автора укласти договір про використання службового твору, у якому кореспондується обов'язок автора виконати вказані дії. Обґрунтованість цієї пропозиції, на думку науковця, підтверджується загальною нормою, згідно з якою підставою виникнення цивільних прав та обов'язків є створення твору науки, літератури та мистецтва. У коло вказаних обов'язків, як наголошує науковець, закономірно вписується і обов'язок автора щодо оформлення відносин із роботодавцем у формі авторського договору про використання результатів службової творчості. Таким чином, найманий працівник укладає два договори: трудовий та цивільний (авторський), у якому регулюються відносини щодо використання службових творів [8, с. 122]. Подібна думка висловлена і Ю.С. Єпіфановою, яка на прикладі питання використання службового твору між викладачами вищих навчальних закладів як авторами та між вищим навчальним закладом як роботодавцем зазначає, що одним із шляхів вирішення проблеми розподілу майнових прав у сфері трудової діяльності об'єктів інтелектуальної власності є належна реалізація авторських прав науково-педагогічних працівників, що можлива за умови укладення таких документів: колективний договір, що встановлює основні гарантії у сфері творчої діяльності певного вищого навчального закладу; трудовий договір (контракт) як індивідуальний підхід щодо організації творчої діяльності; авторський договір між автором та роботодавцем, що закріплює спосіб використання твору, територію, на яку поширюється передане право, розмір і порядок виплати авторської винагороди та інші умови [9, с. 9]. Ми підтримуємо цю позицію науковця стосовно необхідності на законодавчому рівні закріпити право вимагати укладення договору про використання службового твору. Проте не погоджуємось із тезою, що саме роботодавець має право вимагати укладення такого договору, у якому кореспондується обов'язок автора виконати вказані дії, оскільки це звужує права іншої сторони

правовідносин – працівника. Ми вважаємо, що за працівником також варто залишити право вимагати укладення такого договору, а у договорі надати можливість закріпити й право працівника вимагати виплати належної працівнику авторської винагороди.

Таким чином, ми пропонуємо у Цивільному кодексу України та у спеціалізованому законодавстві, а саме у статті 16 Закону України «Про авторське та суміжні права», закріпити таку норму: «Працівник та роботодавець мають право вимагати укладення між собою договору про розподілення прав та використання службового твору, у якому обумовити обов'язок автора виконати вказані дії та обов'язок роботодавця виплатити належну працівнику авторську винагороду». Така позиція, на нашу думку, захищає як права працівників, так і права роботодавця.

Як ми вже наголошували вище, проблема розподілу права власності на службові твори є досить актуальною у сфері інтелектуальної власності. З метою покращення правового регулювання відносин, які виникають з приводу об'єктів інтелектуальної власності, та з метою забезпечення єдиних методологічних підходів до запровадження договірних відносин у сфері інтелектуальної власності наказом Міністерства освіти і науки України № 986 від 28 грудня 2004 р. «Про затвердження зразків документів» було затверджено зразок договору про розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, створені під час виконання службових обов'язків і (або) окремого доручення роботодавця. Згідно з п.п. 1.1, 1.2 предметом договору є розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що їх працівник створить чи ймовірно створить під час виконання трудового договору (контракту) в межах виконання службових обов'язків чи окремого письмового доручення роботодавця. Сторони домовилися, що майнові права на такі об'єкти права інтелектуальної власності в межах, визначених законодавством, згідно з цим договором належать роботодавцю. Цим же наказом визначено основні права та обов'язки працівника як стосовно один до одного, так і щодо створеного ними об'єкта права інтелектуальної власності – службового твору [10]. Таким чином, законодавець намагається визначити загальні вимоги до договору про розподіл майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності з метою належного врегулювання відносин між працівником та роботодавцем у сфері інтелектуальної власності.

Іншим важливим питанням, яке виникає під час розподілу прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створені в результаті виконання трудового договору або службового завдання, є розподіл прав між особами, які спільно створили об'єкт права інтелектуальної власності – службовий твір. Зазначимо, що статтею 429 Цивільного кодексу України та статтею 16 Закону України «Про авторське право і суміжні права» не закріплено положення щодо належності права інтелектуальної власності кільком особам. А тому для здійснення правового

регулювання таких відносин доцільно застосовувати загальні норми чинного законодавства. Так, С.І. Бондаренко зазначає, що про співавторство може йтися тоді, коли в результаті спільної праці двох або кількох осіб з'являється єдиний колективний твір. Єдність та цілісність колективного твору, над яким співавтори працюють за єдиним планом (темою, сюжетом), встановлюється з урахуванням його змісту та зовнішньої форми. Коли використовується одна форма вираження (наприклад, слово), праця співавторів має однорідний характер (вони виконують однакову роботу). В іншій формі вираження співавтори виконують різну за характером працю (опера створюється зусиллями композитора, лібретиста), а єдність їхнього твору забезпечується сполученням змісту і форми вираження [11, с. 83–84]. У Законі України «Про авторське право і суміжні права» визначено, що співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить усім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення. Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними [1]. Таким чином, якщо службовий твір створений кількома працівниками спільно, то для розпорядження ним, по-перше, має бути укладена угода між самими співавторами щодо використання твору. Зокрема, на такий обов'язковий вимозі наголошує А.О. Котляр, який зазначає, що однією з необхідних умов виникнення співавторства є укладання авторами твору угоди, яка повинна розглядатись як волевиявлення авторів, спрямоване на спільну творчу роботу. Подібна угода розглядається як договір, основною ознакою якого є вольовий акт, тобто дії людей, спрямовані на виникнення правовідносин. Угоди між співавторами про спільне використання творів є обов'язковими для здійснення їх використання. Угодою між співавторами можуть бути визначені способи використання твору загалом, межі прав окремих співавторів щодо частин, які мають самостійне значення, способи зазначення імен під час обнародування твору, порядок розподілу винагороди між співавторами тощо [12, с. 98]. По-друге, на здійснення розподілу права на службовий об'єкт роботодавець має брати згоду у кожного із співавторів цього службового твору. Досить часто така угода між співавторами та роботодавцем укладається у формі окремого договору як із кожним з авторів відповідно до участі кожного з них у створенні об'єкта права інтелектуальної власності, так із співавторами у цілому у формі єдиного договору. У такому договорі має бути передбачено розподіл майнових прав стосовно кожного із співавторів відповідно до їхньої участі у створенні об'єкта права інтелектуальної власності. Отже, для реалізації права на розпорядження об'єктом права інтелектуальної власності необхідно укладати відповідні договори, у яких мають бути узгоджені всі питання щодо розподілу майнових прав на службовий твір між співвласниками та роботодавцем.

У випадку, якщо такий договір про розподіл прав власності з тих чи інших причин не укладений, співвласники можуть спільно у будь-який спосіб використовувати службовий твір, причому жодна із сторін не має права розпоряджатись майновими правами на службовий твір без згоди іншої сторони. Використання об'єкта інтелектуальної власності співавторами чітко передбачено у статті 436 Цивільного кодексу України, відповідно до якої авторське право на твір, створений у співавторстві, належить співавторам спільно незалежно від того, становить такий твір одне нерозривне ціле чи складається з частин, кожна з яких може мати ще й самостійне значення. Частина твору, створеного у співавторстві, визнається такою, що має самостійне значення, якщо вона може бути використана незалежно від інших частин цього твору. Кожен із співавторів зберігає своє авторське право на створену ним частину твору, яка має самостійне значення. Відносини між співавторами можуть бути визначені договором. У разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно [2]. Отже, слід

наголосити на тому, що відсутність нормативно-правового регулювання на законодавчому рівні можливості співавторів службового твору та роботодавців використовувати службовий твір є значною прогалиною у чинному законодавстві. Для подолання невизначеності у правовому регулюванні та для належного розподілу прав власності між співвласниками та роботодавцем доцільно передбачити у Цивільному кодексі України обов'язковість укладення договору про розподіл права власності на службові твори між співавторами та роботодавцем, у якому варто чітко передбачити порядок здійснення майнових прав на твір між співавторами-працівниками та роботодавцем.

Таким чином, проаналізувавши основні проблеми, які виникають під час розподілу прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створених у результаті виконання трудового договору або службового завдання, наголосимо на необхідності законодавчого закріплення обов'язковості укладення договору між працівником та роботодавцем, а також між співвласниками службового твору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України № 3792-ХІІ від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
2. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
3. Корогод Н.П. Інтелектуальна власність у системі управління результатами наукової та інноваційної діяльності ВНЗ / Н.П. Корогод // Проблеми освіти. – 2001. – С. 214–220.
4. Казанцев М.Ф. Концепция гражданско-правового договорного регулирования : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право ; Предпринимательское право ; Семейное право; Международное частное право» / М.Ф. Казанцев. – Екатеринбург, 2008. – 43 с.
5. Бажанов В.О. Договір про розподіл майнових прав на службовий твір / В.О. Бажанов // Часопис Академії адвокатури України. – 2012. – Т. 5. – № 17 (4). – С. 1–6.
6. Басай О.В. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений на замовлення / О.В. Басай // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – Т. 1. – Вип. 4. – С. 62–65.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / [за відповід. ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця]. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.
8. Денисова Р.О. Авторське право на твір створений за наймом / Р.О. Денисова // Вісник університету внутрішніх справ. – 1999. – Вип. 6. – С. 121–123.
9. Спіфанова Ю.С. Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право, міжнародне приватне право» / Ю.С. Спіфанова. – Х., 2010. – 16 с.
10. Про затвердження зразків документів : наказ Міністерства освіти і науки України № 986 від 28.12.2004 р. // Бізнес. Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації. – 2006. – № 3.
11. Бондаренко С. Колективне управління правами суб'єктів авторського права і суміжних прав – невід'ємний елемент сучасної системи охорони прав інтелектуальної власності / С. Бондаренко // Матеріали щорічної конференції Асоціації правників України – К., 2004. – С. 75–88.
12. Котляр А.О. Співавтори як первісні суб'єкти авторського права: окремі проблеми правової регламентації / А.О. Котляр // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 11. – С. 93–99.